

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده حقوق و الهیات
بخش معارف اسلامی و حقوق

پایان نامه تحصیلی برای دریافت درجه کارشناسی ارشد پیوسته
رشته حقوق گرایش خصوصی

بررسی فقهی حقوقی نکاح مسیار در فقه اهل سنت
و مقایسه آن با نکاح موقت در فقه امامیه

مؤلف:

محمد رضا عسکر پور

استاد راهنما:

دکتر علی عارفی مسکونی

استاد مشاور:

دکتر محمد رضا امیر محمدی

شهریور ۱۳۹۶

به نام خدا

مشور اخلاق پژوهش

با استانت از خدای سبحان و با اعتماد راسخ به اینکه عالم محضر خداست و او همواره ناظر بر اعمال ماست و به منظور انجام شایسته‌ی پژوهش‌های اصیل، تولید دانش جدید و بسازی زندگانی بشر، ما دانشجویان و اعضاء هیات علمی دانشگاه و پژوهشگاه‌های کشور:

- تمام تلاش خود را برای کشف حقیقت و حفظ حقیقت به کار خواهیم بست و از هرگونه جعل و تحریف در فعالیت‌های علمی پرهیزی کنیم.
- حقوق پژوهشگران، پژوهشگران (انسان، حیوان، گیاه و اشیاء)، سازمان‌ها و سایر صاحبان حقوق را به رسمیت می‌شناسیم و در حفظ آن می‌کوشیم.
- به مالکیت مادی و معنوی آثار پژوهشی ارجح می‌نهیم، برای انجام پژوهشی اصیل اهتمام ورزیده و از سرقت علمی و ارجاع نامناسب اجتناب می‌کنیم.
- ضمن پایبندی به انصاف و اجتناب از هرگونه تبعیض و تعصب، در کلیه فعالیت‌های پژوهشی، رهیافتی عادلانه اتخاذ خواهیم کرد.
- ضمن امانت‌داری، از منابع و امکانات اقتصادی انسانی و فنی موجود استفاده بهره‌ورانه خواهیم کرد.
- از اثمار غیر اخلاقی نتایج پژوهش نظیر اثمار موزایی، پوستان و چندکلانگی‌ها پرهیزی کنیم.
- اصل محرمانه بودن و رازداری را محور تمام فعالیت‌های پژوهشی خود قرار می‌دهیم.
- در همه فعالیت‌های پژوهشی به منافع ملی توجه کرده و برای تحقق آن می‌کوشیم.
- خویش را ملزم به رعایت کلیه بنابرهای علمی رشته خود، قوانین و مقررات، سیاست‌های حرفه‌ای، سازمانی، دولتی و راهبردهای ملی در همه مراحل پژوهش می‌دانیم.
- رعایت اصول اخلاق در پژوهش را اقدامی فرهنگی می‌دانیم و به منظور بالندگی این فرهنگ، به ترویج و اشاعه‌ی آن در جامعه اهتمام می‌ورزیم.

دانشگاه شهید باهنر کرمان

تعهدنامه

اینجناب محمد رضا عسکرپور به شماره دانشجویی دانشجوی مقطع کارشناسی ارشد رشته حقوق گرایش خصوصی دانشکده حقوق و الهیات دانشگاه شهید باهنر کرمان نویسنده پایان نامه با عنوان " بررسی فقهی حقوقی نکاح مسیار در فقه اهل سنت و مقایسه آن با نکاح موقت در فقه امامیه " تحت راهنمایی علی رفیعی مقدم تأیید می‌کنم که این پایان‌نامه نتیجه پژوهش اینجناب می‌باشد و در عین حال که موضوع آن تکراری نیست، در صورت استفاده از منابع دیگران، نشانی دقیق و مشخصات کامل آن درج شده است. همچنین موارد زیر را نیز تعهد می‌کنم:

۱- برای انتشار تمام یا قسمتی از داده‌ها یا دستاوردهای پایان‌نامه خود در مجامع و رسانه‌های علمی اعم از همایش‌ها و مجلات داخلی و خارجی به صورت مقاله، کتاب، ثبت اختراع و به صورت مکتوب یا غیرمکتوب، با کسب مجوز از دانشگاه شهید باهنر کرمان و استاد(ان) راهنما اقدام نمایم.

۲- از درج اسامی افراد خارج از کمیته پایان‌نامه در جمع نویسندگان مقاله‌های مستخرج از پایان‌نامه، بدون مجوز استاد(ان) راهنما اجتناب نمایم و اسامی افراد کمیته پایان‌نامه را در جمع نویسندگان مقاله درج نمایم.

۳- از درج نشانی یا وابستگی کاری (affiliation) نویسندگان سازمان‌های دیگر (غیر از دانشگاه شهید باهنر کرمان) در مقاله‌های مستخرج از پایان‌نامه بدون تأیید استاد(ان) راهنما اجتناب نمایم.

۴- کلیه ضوابط و اصول اخلاقی مربوط به استفاده از موجودات زنده یا بافتهای آنها را برای انجام پایان‌نامه رعایت نمایم.

۵- در صورت اثبات تخلف (در هر زمان) مدرک تحصیلی صادر شده توسط دانشگاه شهید باهنر کرمان از درجه اعتبار ساقط و اینجناب هیچ‌گونه ادعایی نخواهم داشت.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر (مقالات مستخرج، برنامه‌های رایانه‌ای، نرم افزارها و تجهیزات ساخته شده) مطابق با آیین‌نامه مالکیت فکری، متعلق به دانشگاه شهید باهنر کرمان است و بدون اخذ اجازه کتبی از دانشگاه قابل واگذاری به شخص ثالث نیست. همچنین استفاده از اطلاعات و نتایج این پایان‌نامه بدون ذکر مرجع مجاز نمی‌باشد. چنانچه مبادرت به عملی خلاف این تعهدنامه محرز گردد، دانشگاه شهید باهنر کرمان در هر زمان و به هر نحو مقتضی حق هرگونه اقدام قانونی را در استیفای حقوق خود دارد.

نام و نام خانوادگی دانشجو: محمد رضا عسکرپور

امضا و تاریخ:

تقدیم به :

بنیان‌گذار مذهب تشیع دوازده امامی و فقه ناب آن، حضرت امام جعفر صادق (ع)

تشکر و قدردانی :

از همه کسانی که مرا در این پژوهش همراهی نمودند.

چکیده:

فقهای اهل سنت یا فقهای عامه درباره ازدواج موقت با فقهای امامیه اختلاف نظر زیادی دارند و این نوع نکاح را باطل می‌دانند. حال آن که در برخی مواقع به نکاح غیردائم هم احساس نیاز می‌شود که می‌توان دلایل زیادی را برای این مدعا ذکر نمود. با توجه به مزایای نکاح موقت و ویژگیهای منحصر به فرد آن و احساس نیاز به این ازدواج در جوامع، اخیراً فقهای اهل سنت به پذیرش نهاد جدیدی به نام «نکاح مسیار» اقدام کرده‌اند. بر این اساس مناسب دیده شد با استفاده از روش کتابخانه‌ای و از طریق جستجو در منابع فقهی - حقوقی مرتبط، به مطالعه تطبیقی این دو نوع نکاح از منظر فریقین پرداخته شود و در آن مشخص شود که نکاح موقت در فقه امامیه و نکاح مسیار در فقه عامه، دارای چه شباهت‌ها و تفاوت‌هایی هستند. بررسی‌های صورت گرفته در این خصوص نشان داد که نکاح مسیار و متعه در زمینه اهداف شباهت‌هایی زیادی دارند و به علت همین شباهت‌ها برخی عقیده دارند که نکاح مسیار در فقه اهل سنت برای تحقق همان اهداف نکاح موقت، بدون استفاده از همین نهاد به خاطر برخی تعلقات مذهبی، پی‌ریزی شده و رواج یافته است. در حالی که با توجه به متفاوت بودن مفهوم و ماهیت این دو نوع ازدواج، تفاوت‌های فروانی در شرایط تشکیل و آثار آنها وجود دارد که می‌توان از مهمترین آنها به لزوم ذکر مهریه و مدت در نکاح موقت، تفاوت در چگونگی انحلال (لزوم طلاق در نگاه مسیار و امکان استفاده از بذل مدت در نکاح موقت) و تفاوت در مقتضای اطلاق این دو عقد اشاره کرد.

واژگان کلیدی: ازدواج، نکاح موقت، نکاح مسیار، فقه امامیه، فقه عامه.

فهرست مطالب

عنوان:	صفحه:
مقدمه.....	۱
الف) بیان مسأله.....	۴
ب) هدفهای تحقیق.....	۵
ج) ضرورت انجام تحقیق.....	۶
د) سوالات تحقیق.....	۷
ه) فرضیه های تحقیق.....	۷
و) پیشینه تحقیق.....	۷
ز) ساختار تحقیق.....	۱۰
فصل اول: معرفی نکاح موقت.....	۱۱
مبحث اول: مفهوم نکاح موقت.....	۱۲
گفتار اول: مفهوم لغوی.....	۱۲
بند اول: حقیقت در وطی و مجاز در عقد ازدواج.....	۱۲
بند دوم: حقیقت در عقد ازدواج و مجاز در وطی.....	۱۳
بند سوم: مشترک لفظی بین وطی و عقد ازدواج.....	۱۴
گفتار دوم: مفهوم اصطلاحی.....	۱۵

- بند اول: ایجاب و قبول ۱۷
- بند دوم: تعیین مهریه ۱۸
- بند سوم: ذکر مدت ۱۹
- مبحث دوم: دلایل موافقان و مخالفان مشروعیت نکاح موقت ۲۰
- گفتار اول: مشروعیت نکاح موقت از منظر فقه امامیه ۲۱
- بند اول: دلایل اجتماعی ۲۱
- بند دوم: دلایل فقهی ۲۵
- گفتار دوم: مشروعیت نکاح موقت از منظر فقه عامه ۳۴
- نتیجه گیری فصل: ۳۶
- فصل دوم: معرفی نکاح مسیار ۳۷
- مبحث اول: مفهوم نکاح مسیار ۳۸
- گفتار اول: مفهوم لغوی ۳۸
- گفتار دوم: مفهوم اصطلاحی ۳۹
- بند اول: ماهیت نکاح مسیار ۴۱
- بند دوم: اوصاف نکاح مسیار ۴۳
- مبحث دوم: دلایل موافقان و مخالفان مشروعیت نکاح مسیار ۴۵
- گفتار اول: مشروعیت نکاح مسیار از منظر فقه امامیه ۴۵
- بند اول: دیدگاه موافقان ۴۵

- بند دوم: دیدگاه مخالفان..... ۴۶
- گفتار دوم: مشروعیت نکاح مسیار از منظر فقه عامه ۴۸
- بند اول: دیدگاه موافقان..... ۴۸
- بند دوم: دیدگاه مخالفان..... ۵۱
- نتیجه گیری فصل: ۵۴
- فصل سوم: مقایسه نکاح موقت با نکاح مسیار..... ۵۵
- مبحث اول: شباهت های نکاح موقت با نکاح مسیار..... ۵۶
- گفتار اول: شباهت در اهداف..... ۵۶
- بند اول: جلوگیری از فساد و فحشا..... ۵۷
- بند دوم: تسهیل در ازدواج و کاهش محدودیت های ازدواج دائم ۵۷
- بند سوم: ارضای غریزه جنسی از راه مشروع ۵۹
- بند چهارم: عدم تناسب برای تشکیل خانواده دائمی..... ۵۹
- گفتار دوم: شباهت در برخی از ادله مشروعیت..... ۶۰
- بند اول: کتاب..... ۶۱
- بند دوم: سنت..... ۶۳
- بند سوم: اجماع..... ۶۴
- بند چهارم: اصل اباحه..... ۶۵
- گفتار سوم: شباهت در شرایط انعقاد ۶۶

- بند اول: شرایط اساسی صحت قرارداد..... ۶۶
- بند دوم: شرایط خاص ازدواج..... ۷۰
- گفتار چهارم: شباهت در برخی آثار و احکام..... ۷۳
- مبحث دوم: تفاوت های های نکاح موقت با نکاح مسیار..... ۷۵
- گفتار اول: تفاوت در اهداف..... ۷۵
- بند اول: جایگزینی برای متعه..... ۷۵
- بند دوم: جلوگیری از طلاق..... ۷۶
- بند سوم: زمینه سازی برای ازدواج دائم..... ۷۶
- بند چهارم: کافی ندانستن ازدواج دائم برای پاسخگویی به نیازهای امروزی جامعه..... ۷۶
- بند پنجم: ثبات در روابط جنسی..... ۷۷
- گفتار دوم: تفاوت در برخی ادله مشروعیت..... ۷۸
- بند اول: عقل..... ۷۸
- بند دوم: قیاس..... ۷۹
- گفتار سوم: تفاوت در برخی شرایط تشکیل..... ۸۲
- گفتار چهارم: تفاوت در برخی آثار و احکام..... ۸۳
- نتیجه گیری فصل:..... ۸۵
- نتیجه گیری..... ۸۷
- فهرست منابع و مآخذ..... ۹۱

مقدمه

ازدواج یکی از امور مهم زندگی هر انسان و شاید بتوان گفت اساسی‌ترین اتفاق زندگی انسانها می‌باشد و اهمیت آن بر هیچ کس پوشیده نیست. خانواده که با عقد نکاح در جوامع اسلامی به وجود می‌آید از مهم‌ترین ارکان جامعه و در واقع بنیان آن و بهترین مکان جهت تربیت فرزندان صالح برای جامعه است. در فقه امامیه و حقوق ایران دو نوع ازدواج وجود دارد که شامل ازدواج دائم و موقت می‌شود و هر دو نوع آن مورد قبول فقهای امامیه و قانونگذار ایران می‌باشد. فقهای اهل سنت یا فقهای عامه درباره ازدواج موقت با فقهای امامیه اختلاف نظر شدیدی دارند و این نوع نکاح را شرعی ندانسته و آن را باطل و حرام می‌دانند. حال آن که در برخی مواقع به نکاح غیردائم هم احساس نیاز می‌شود که می‌توان دلایل زیادی را برای این مدعا ذکر نمود. با توجه به مزایای نکاح موقت و ویژگیهای منحصر به فرد آن و احساس نیاز به این ازدواج در جوامع، اخیراً فقهای اهل سنت به پذیرش نهاد جدیدی به نام «نکاح مسیار» دست زده‌اند. نکاح مسیار اگر چه به صورت دائمی انشاء می‌شود؛ اما از نظر نتیجه بسیار به نکاح متعه در فقه امامیه نزدیک است. به نظر می‌رسد با توجه به رواج روزافزون این نکاح در کشورهای عربی حوزه خلیج فارس و خاورمیانه، فقهای عامه ناگزیر به قبول این نهاد جدیدالتأسیس شده‌اند؛ در حالی که این نوع نکاح عملاً کاربرد نکاح متعه‌ای را دارد که از نظر ایشان ناصحیح می‌باشد. نکاح متعه یا همان ازدواج موقت، ازدواجی است که برخلاف ازدواج دائم، به صورت مدت‌دار و با مدت معلوم به وقوع می‌پیوندد. از تمایزات مهم این نکاح با نکاح دائم می‌توان به موقت بودن آن، حتمی بودن مهریه و وجود نداشتن طلاق در آن اشاره کرد.

اما نکاح مسیار نوعی ازدواج دائم است که تمامی شرایط ازدواج دائم را دارد و تنها طرفین با درج شروطی در ضمن عقد، برخی از شرایط عقد دائم را نادیده می‌گیرند. وجه تسمیه آن نیز بدین سبب است که واژه مسیار از سیر، حرکت و عبور گرفته شده است و اصطلاح عامیانه ای است برای موردی

که مرد در یکی از شهرهای مسیر گردش و ترددش برای تجارت یا کسب علم با خانمی ازدواج می کند که در زمان تحصیل یا تجارت نزد زوجه باشد.

در این رابطه وهبه زحیلی معتقد است مسیر ازدواجی است که با ایجاب و قبول، شهادت شهود و حضور ولی، بین زن و مرد منعقد می شود. بنابراین زن از حقوق مادی مثل مسکن، نفقه و فرزندان که به دنیا می آورد و برخی حقوق معنوی مانند: حق سکونت و مضاجعت صرف نظر می کند. در این ازدواج زن قبول می کند که مرد فقط گاهی به او سر بزند. این عقد طبق توافق طرفین هم می تواند علنی و رسمی باشد که برای آن سند صادر شود و هم مخفی و سری که طرفین می توانند در این مورد با هم توافق کنند. در این ازدواج نسب و ارث حفظ می شود اما زن در خروج از منزل آزاد است چون شرط نفقه وجود ندارد. همچنان که ملاحظه می شود این نوع نکاح از جهت تحلیلی از اقسام نکاح دائم تلقی می شود؛ در حالی که از لحاظ کاربرد دارای آثار نکاح منقطع است. بنابراین شایسته است به بررسی احکام و آثار نکاح مسیار و نکاح متعه پرداخته شود.

در این تحقیق سعی می شود تمایزات و تشابهات دو نکاح متعه و مسیار شناسایی شوند تا اصالت و پویایی فقه امامیه و اهل بیت به همگان نشان داده شود؛ به نحوی که اهل سنت و علمای آنها بعد از چندین قرن به این نتیجه رسیده اند که نکاح متعه، مورد نیاز جامعه می باشد و تحریم آن کاری بس عبث بوده است.

الف) بیان مسأله

نکاح بسیار نهاد حقوقی نوظهوری می‌باشد که فقهای مکه درباره آن بحث‌های زیادی کرده اند، از جمله این فقها می‌توان به مفتی سعودی الشیخ عبدالله بن باز، الشیخ عبدالعزيز آل الشیخ و شیخ عرفان بن سلیم العساحسونه اشاره کرد که کتابی تحت عنوان نکاح المسیار تالیف نموده است. اجمالاً فقهای مکه و سعودی می‌گویند که نکاح مسیار به صورت دائم واقع می‌شود و تمامی شرایط نکاح دائم را مثل اذن ولی، شهود و... را دارد، لکن طرفین با درج برخی از شروط تفاوت‌هایی را در آن ایجاد می‌کنند و چون شروط ضمن آن نیز جزء شروط فاسد و مفسد عقد نیست، باید به آن احترام گذاشت. چنان که گفته می‌شود این ازدواجی است که همه ارکان و شرایط ازدواج در آن وجود دارد: با ایجاب و قبول و با شرایط لازم مانند رضایت طرفین، ولایت، شهادت، کفایت صورت می‌گیرد و در آن مهریه مورد توافق نیز وجود دارد. همچنین برای صحت آن باید موانع ازدواج وجود نداشته باشد. بعد از انعقاد عقد نیز تمامی حقوق مترتب بر عقد و زوجیت از جهت فسخ، ارث، عده، طلاق و مباح بودن رابطه نزدیکی، سکونت و نفقه ثابت می‌شود، اما طرفین توافق می‌کنند که زوجه حق نفقه و مضاجعت نداشته باشد و شوهر اختیار داشته باشد هر وقت بخواهد به دیدار همسر خود بیاید. ممکن است این نظرات از لحاظ نظری و ظاهر قضیه صحیح و قابل قبول به نظر برسد، اما با کمی مطالعه و بررسی موارد عملی این نکاح بدین نتیجه می‌رسیم که آنها با ذکر شروط مزبور، نتیجه متعه را به ارمغان می‌آورند و چه بسا برخی از شروطشان (از قبیل انعقاد نکاح متبانی بر طلاق) مفسد نکاح نیز باشد. در حالی که نکاح متعه در فقه امامیه، دارای ضوابط متناسب با خود بوده و برای نمونه در آن طلاق وجود ندارد و با انقضا یا بذل مدت، پایان می‌یابد. با توجه به اینکه عقد تابع قصد باطنی طرفین و نه عنوان اعلامی از جانب آنان می‌باشد، باید دید آیا درج چنین شروطی در عقد دائم به قصد وقوع نکاح مسیار، با ایجاد عقد منقطع تطابق دارد و اگر چنین نیست چه تفاوت‌هایی میان این دو نوع نکاح

وجود دارد. بر این اساس مناسب دیده شد به مطالعه تطبیقی این دو نوع نکاح از منظر فریقین پرداخته شود و در آن مشخص شود که نکاح موقت در فقه امامیه و نکاح مسیاری در فقه عامه چگونه به وجود می‌آیند، شرایط ابتدایی تشکیل این دو چیست، ماهیت آنها چیست، چه آثاری بر آنها مترتب می‌شود، چگونه از بین می‌روند و تشابهات و تمایزات این دو نوع نکاح کدامند؟ بدیهی است که برای دانستن این موارد نیاز است ابتدا با مفهوم نکاح متعه و ذکر دلایل موافقان و مخالفان آن آشنا شویم و سپس مفهوم نکاح مسیاری و نظرات موافق و مخالف آن را مطالعه نماییم تا در نهایت امکان مقایسه و بیان شباهت‌ها و تفاوت‌های این دو میسر گردد.

ب) هدفهای تحقیق

اهداف مورد انتظار از انجام تحقیق حاضر عبارتند از:

۱- بررسی بی طرفانه و صرفاً علمی و شناساندن بیشتر نکاح متعه در فقه امامیه و حقوق ایران و نکاح مسیاری در فقه اهل سنت.

۲- بررسی حلیت و حرمت این دو نوع نکاح در فقه عامه و امامیه

۳- بررسی فاسد یا مفسد بودن شروط مندرج در نکاح مسیاری مانند تعیین زمان طلاق، شرط عدم نفقه یا عدم ارث و امثالهم.

۴- مقایسه شرایط و آثار این دو نوع نهاد حقوقی (نکاح مسیاری و متعه) و تشریح تمامی عیوب و مزایای این دو نسبت به یکدیگر.

ج) ضرورت انجام تحقیق

بحث در باب اهمیت عقد ازدواج که در واقع پایه اصلی تشکیل خانواده و به عبارتی بنیان زندگی اجتماعی است از نظر فقهی و قانونی به ضرورت انجام آن تحقیق می‌افزاید. وضعیت ازدواج دایم در تمامی کشورهای اسلامی معلوم است اما نیاز به ازدواج غیردایمی که مسئولیت های کمتری برای افراد به وجود آورد از همان روزهای ابتدایی صادر شدن حکم عمر مبنی بر حرمت نکاح متعه در میان اهل سنت خود را نمایان ساخت.

بعد از چندین قرن بالاخره اهل سنت در قالب همان نکاح دائم بدین نیاز پاسخ گفتند و آنها در این راستا به نکاح مسیاری، حکم حلیت و تایید شرعی دادند. حال مقایسه این دو نوع نکاح با توجه به رواج نکاح مسیاری در میان اهل سنت و بودن نکاح متعه در حقوق ایران (هر چند که کمتر بدان عمل شود) و شرایط به وقوع پیوستن و آثار و نحوه ختم و انحلال آنها به دلیل نیاز به نکاح غیر دایم ضروری به نظر می‌رسد زیرا بخشی از مسلمانان کشور ما از فقه اهل سنت پیروی می‌کنند و به اصطلاح سنی می‌باشند. این خود می‌تواند مسایل جدیدی را در باب حکم ازدواج مسیاری یا متعه یک نفر اهل سنت با یک نفر اهل تشیع برای قانون گذار کشور ما و دیگر کشورها به وجود بیاورد که مطالعه آن خالی از لطف و جذابیت نمی‌باشد.

د) سوالات تحقیق

۱- سوالات اصلی

تشابهات و تمایزات نکاح متعه در حقوق ایران و فقه امامیه و نکاح مسیار در فقه اهل سنت کدامند؟

۲- سؤال فرعی

۱- تشابهات نکاح موقت با نکاح مسیار در چیست؟

۲- وجوه تفاوت و تمایز نکاح موقت با نکاح مسیار در چیست؟

۵) فرضیه های تحقیق

۱- به نظر می‌رسد نکاح موقت تشابه چندانی با نکاح مسیار به عنوان نوعی نکاح دائم نداشته باشد.

۱- به نظر می‌رسد تمامی تفاوت های نکاح موقت با نکاح دائم در مورد نکاح مسیار نیز وجود داشته

باشد.

و) پیشینه تحقیق

بر اساس جستجوهای که در منابع کتابخانه ای، سایت های معتبر و سایر مراجع در دسترس انجام شده

است، می توان برخی از تحقیقات را دارای زمینه مشابه با پژوهش حاضر و به عنوان بخشی پیشینه این

تحقیق در نظر گرفت. مهمترین این تحقیقات در داخل و خارج کشور عبارتند از:

۱- کتاب آقای محمد علی بیگدلی تحت ازدواج مسیار و ازدواج موقت که در این کتاب به تفاوت

های دو فقه امامیه و اهل سنت پرداخته شده و بعد از آن به بحث حلیت و حرمت این دو نکاح و

همچنین بحثی اجمالی در باب تفاوت های این دو نکاح پرداخته شده است. این اثر تنها به دیدگاههای موجود در باب حرمت یا جواز هر یک از این دو نوع نکاح و ذکر ادله موافقین و مخالفین هر یک اعم از شیعه و سنی پرداخته و به بحث آثار و شرایط آنها توجه خاصی نکرده است؛ بنابراین تنها به یکی از ابعاد موضوع به صورت فقهی بسنده کرده است.

۲- مقاله آقایان حمید روستایی صدر آبادی و سید محمدرضا آیتی تحت عنوان بررسی مقایسه نکاح متعه و نکاح مسیاری در فقه که این مقاله بیشتر به جنبه فقهی این موضوع نگریسته است و همانند مورد قبل به ذکر ادله موافقین و مخالفین جواز آنها پرداخته است. بدین صورت که در ابتدا ایرادات فقیهان اهل سنت را در عدم جواز نکاح موقت بیان کرده و سپس با ذکر استدلالات فقهای امامیه به رد سخن ایشان پرداخته است. نویسنده بعد از آن، پذیرش نکاح مسیاری را به عنوان یکی از قرائن نیاز فقه اهل سنت به نکاح متعه بیان کرده و طراحی نکاح مسیاری را نوعی حیل شرعی برای استفاده از همان نتیجه نکاح متعه دانسته است که به جهت برخی تعصبات فرقه ای با نام دیگری مطرح شده است.

۳- کتابی با موضوع متعه، صیغه و آثار اجتماعی آن نوشته دکتر فاروق صفی زاده که بیشتر به جنبه های اجتماعی نکاح متعه می پردازد. این کتاب به نحوی جامعه گرایانه و با استفاده از روش های جامعه شناسانه در پی شناساندن آثار و ابعاد اجتماعی نکاح متعه است و فاقد بررسی و تحلیلهای حقوقی است. در این پژوهش نیز بررسی تطبیقی مورد توجه نبوده است و لذا با موضوع تحقیق حاضر متفاوت خواهد بود.

۴- کتابی تحت عنوان زواج المسیاری که به زبان عربی و توسط دکتر یوسف القرضاوی تالیف گردیده است که در آن به حلیت نکاح مسیاری و ویژگی های آن و طرز انعقاد و سایر مسایل مربوطه پرداخته

شده است. این کتاب به موضوع نکاح مسیاری و بررسی شروط ضمن آن و مسایل روز و... از منظر فقهای اهل سنت و مذاهب گوناگون آن پرداخته است. این کتاب نیز تنها به یکی از دو موضوع این تحقیق پرداخته و در آن بررسی تطبیقی و مقایسه ای صورت نگرفته است، لذا با موضوع تحقیق حاضر متفاوت است.

۵- کتاب نکاح المسیاری و احکام الانکحه المحرمه نوشته شیخ عرفان بن سلیم العشاحسونه الدمشقی که به زبان عربی و در کشور لبنان به چاپ رسیده است نیز نمونه ای دیگر از آثاری است که با موضوع تحقیق حاضر در ارتباط است. در این کتاب، حجم بیشتر مطالب به توضیح ازادوجهای ممنوع اختصاص یافته و در مورد نکاح مسیاری توضیحات کمتری از قسمت پیشین و در مجموع حدود یک پنجم حجم کتاب بیان شده است. در همین قسمت نیز تنها به معرفی آن و دلایل جواز آن از منظر فقهای اهل سنت اکتفا شده است.

از بررسی تحقیقات انجام شده، روشن شد که در بیشتر تحقیقات عمدتاً به یکی از موارد موضوع تحقیق توجه شده است و جنبه مقایسه و مقارنه در آنها مشاهده نمی شود و بنابراین به نظر می رسد انجام پژوهش حاضر می تواند نسبت به تکمیل تحقیقات پیشین مؤثر بوده و امکان دستیابی به نتایج مفیدی را در دو حوزه فقه شیعه و سنی فراهم آورد.

ز) ساختار تحقیق